

використання інтерактивних методів дозволяє словесникові створити умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою інтелектуальну спроможність.

Своєрідною рисою інтерактивних методів навчання є використання здобувачами освіти власного досвіду під час розв'язання проблемних питань. Тому використання інтерактивних методів на уроках української мови є доцільним і методично виправданим в умовах реалізації компетентнісного підходу, оскільки ці методи мають значний потенціал для формування в учнів предметної і ключових компетентностей. Отже, інтерактивні методи мають потужний ресурс в умовах компетентнісно орієнтованого навчання української мови.

Ключові слова: інтерактивний метод навчання, компетентнісний підхід, урок української мови.

Список використаних джерел

1. Горошкіна О.М. Особливості використання інтерактивних методів на уроках української мови. *Українська мова і література в школі*. 2013. № 3. С. 7-10.

ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ

*Гринюк Оксана,
наук. співробітник,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

*Педенко Валентина,
мол. наук. співробітник,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Становлення нової реформованої української школи актуалізує проблему розвитку особистісних якостей і творчих здібностей людини, умінь самостійно здобувати нові знання та розв'язувати проблеми, орієнтуватися в житті

суспільства. Ці пріоритети лежать в основі сучасної загальноосвітньої школи, головне завдання якої – підготувати компетентну особистість, здатну знаходити правильні рішення у конкретних навчальних, життєвих, а в майбутньому і професійних ситуаціях.

Концептуальні засади реалізації компетентісно орієнтованого навчання предметів природничого циклу обґрунтовано в Державному стандарті базової середньої освіти [1] й розроблено в концептуальних засадах Нової української школи, яка подає таке трактування компетентності: «динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [3].

Йдеться про компетентність як про нову одиницю виміру освіченості людини, при цьому увага акцентується на результатах навчання, в якості яких розглядається не сума завчених знань, умінь, навичок, а здатність діяти в різноманітних проблемних ситуаціях.

У зв'язку із загостренням проблем взаємовідносин суспільства і природи перед українською школою постало ще одне невідкладне завдання, що полягає у підготовці молодого покоління, спроможного вивести людство зі стану глибокої екологічної кризи, в якій воно опинилось через незнання або ігнорування законів взаємовідносин суспільства і природи та споживацьке ставлення до неї. У вирішенні цього завдання першорядну роль має відігравати шкільна екологічна освіта і екологічне виховання, спрямовані на розвиток засобами педагогічних технологій компетентностей особистості, спеціальних знань, ціннісних норм та орієнтацій щодо усвідомлення екологічного значення природного середовища у його нерозривній єдності з людиною.

Важливим фактором успішної реалізації компетентісно орієнтованого навчання та екологічного виховання учнів 5-6 класів є комплексне використання інтегрованого підходу на уроках природничих дисциплін, який включає добір ефективних методів, прийомів навчання і форм організації навчальної діяльності, що є дуже важливим фактором у сучасних умовах

формування цілісної системи знань учнів про природу і суспільство та єдиної наукової картини світу.

Виконання вище зазначеного завдання має гармонійно доповнюватися шляхом екологізації всіх шкільних навчальних предметів. Вона включає низку аспектів, спрямованих на формування в учнів екологічної компетентності, екологічної свідомості та екологічної культури: 1) ідеологічний – розкриття відносин «природа – суспільство – людина» залежно від суспільно-політичного устрою, неминучості хижацького використання природних ресурсів; 2) юридичний – закони про охорону природи, правові напрями; 3) соціально-економічний – розкрити питання переваг народного господарства і вирішення питань раціонального використання природних ресурсів, екологічність виробництва – завдання уроків природознавства, трудового навчання, математики тощо; 4) природничо-науковий – наукове обґрунтування необхідності охорони природи, її цілісність, взаємозв'язок різних компонентів у природі; 5) оздоровчо-гігієнічний – захист навколишнього середовища від забруднення та знищення в цілях збереження природних багатств і здоров'я людини; 6) морально-естетичний – етичне ставлення людини до природи, її гуманізм, відповідальність за все живе на Землі та здатність естетично насолоджуватися природою, її гармонією.

Компетентісно орієнтоване навчання вимагає застосування різноманітних інноваційних методів і технологій, які передбачають активну діяльність і екологічне виховання учнів як-от:

1. Продуктивні, що передбачають застосування вивченого матеріалу на практиці, наприклад, на уроках серед природи: уроках на пришкільних ділянках, в парках, скверах тощо. Під час таких уроків школярі знайомляться з живими організмами, способом їх життя, різноманітними процесами та явищами природи і їх взаємозв'язками, що вивчали на уроках. Учні мають можливість самостійно спостерігати та досліджувати окремі факти, явища, процеси та формувати власний дослідницький досвід. Разом з тим учитель формує в учнів вихідні концептуальні положення про те, що жоден компонент

живої природи і жоден організм не є ворогами, їх усіх необхідно любити і охороняти, відповідально ставитися до природи та раціонально використовувати її ресурси.

Слід також зауважити, що процес реалізації Державного стандарту базової середньої освіти вимагає систематичних уроків з усіх предметів у середовищі життя учнів, на яких вони проводять дослідження з подальшим моделюванням пізнаних об'єктів, презентацією своїх виробів [2, с. 36].

2. Евристичні або частково-пошукові – полягають у тому, що окремі елементи нових знань учні знаходять завдяки розв'язанню пізнавальних завдань, що сприяє розширенню та поглибленню теоретичних знань, активізації їх навчально-пізнавальної діяльності, розкриттю творчого потенціалу, наданню результатам навчання практичної значущості.

3. Проблемні – полягають у тому, що учні роблять припущення про шляхи розв'язання проблемної ситуації, узагальнюють раніше набуті знання, виявляють причини явищ, пояснюють їх походження і врешті-решт обирають найраціональніший варіант розв'язання даної ситуації.

4. Інтерактивні, що передбачають активну взаємодію всіх учнів, під час якої кожний школяр осмислює свою діяльність і відчуває свою успішність. Такі методи особливо відповідають вимогам компетентісно орієнтованого навчання, оскільки передбачають моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, які сприяють формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва та взаємодії. Інтерактивні методи сприяють розвитку здібностей кожної особистості, дають можливість кожній дитині продемонструвати свої навчальні досягнення в конкретних ситуаціях, порівнювати свій рівень розвитку з іншими учасниками освітнього процесу. Таким чином, інтегрований підхід всебічно впливає на процес компетентісно орієнтованого навчання, яке має особливу увагу акцентувати на необхідності розкриття системи екологічних знань у вивченні всіх навчальних предметів. Адже сучасне суспільство вимагає виховання самостійних, ініціативних, відповідальних, культурних громадян, здатних

ефективно взаємодіяти з природою у виконанні соціальних, виробничих і економічних завдань.

Ключові слова: інтегрований підхід, інтегрований урок, компетентнісно орієнтоване навчання, екологічне виховання, природничі предмети.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт базової середньої освіти : затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16> (дата звернення: 25.02.2021).

2. Ільченко В.Р., Гуз К.Ж. Модернізація змісту освіти як національна проблема. *Всеукраїнський науково-практичний журнал «Директор школи, ліцею, гімназії»*. №6. 2018. С. 35-38.

3. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року №988-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/988-2016> (дата звернення: 25.02.21).

ДО ВПРОВАДЖЕННЯ В 5-6 КЛАСАХ ЗАСАД ЦІЛІСНОЇ ОСВІТИ

*Гуз Костянтин,
докт. пед. наук, пров. наук. співробітник,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

У світлі виконання Указу Президента «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» освіта розглядається як фундамент, інструмент позитивних змін молодих поколінь до довкілля, змін у їхній свідомості, особливо в період 10-15 років, коли закінчується формування фундаментальних структур мислення у молодих поколінь, які забезпечують економічний розвиток соціуму при високому ступені надійності системи ефективної, справедливої освіти.

Умовою реалізації змісту принципів ефективної, справедливої освіти є його цілісність, а результатом їх впровадження в освітньому процесі є формування в учнів наукової картини світу, її особистісно значимої складової –